

A *présház előtti díófa* lombozata alól messzire ellátni: „emlékezetes földbirtokokra, egészen a Duna vonaláig, Ózsák pusztára, a lankóci csenderesre, a garabóci erdőségre”. (33) Özvegy Nemeccsik polgármesterné számára azonban nem a jövő, hanem a múlt, az *emlékezés tere* lesz: „Lankadt fénypára fölött úsztak ezek a képelemlékek, elvetélt embriók a túl édes pocsolyában”. (33)

Az özvegy „résen lét” pozíciója is ezt erősíti. A védett helyen, a külvilág szemétől távol önmaga múltjában bolyonghat. A lány térbeli elhelyezése — a templomtér közepén — a hátsó gondolatoktól, félelmektől mentes leplezetlen nyitottságot hangsúlyozza, (mely) éppen ezáltal válik/válhat kiszolgáltatottá, esendővé.

Az ügynököt „a naptól lángoló templomtorony” szállította le a vonatról, s vitte a templomterre, ahol a lány várakozott. A lány mellé ülve „egyre inkább úgy érezte, hogy az utazótáskájában hurcolt mintakollekcióval nincs mit kezdenie s még a jobb portékái is kimentek a divatból. S mintha ez most egyetlen pillanat alatt következett volna be. Ettől szomorú lett, mint az ezüsfüstös cínterem. Mint az ezüsfüstös szerelem”. (36)

S a díófa alatt az özvegy is becsukta a Bibliát. „Eltorzult arccal sírt, mint egy lóvált szarvastehén.”

A lány pedig mosolyogva kérdezte az ügynöktől:

„Ugye, visszajönnek?”

„Visszajövök” — mondta az ügynök, és elindult az állomás felé.

Élet—vágy, fájdalom—elmúlás, mosoly és sírás; ártatlanság és paráznaság.

„Ezüsfüstös szerelem.”

IRODALOM

- [1] Balassa Péter: Mennyi, ami tudható? Jelenkor, 1991/1:44
- [2] Fodor Géza: Mészöly Miklós: Wimbledoni jácint, Holmi, 1990/10.
- [3] Erdődy Edit: A bizonytalanság árnyalatai, Jelenkor, 1991/1.
- [4] Károlyi Csaba: „Mi volt, hogyan volt”, Holmi, 1990/10.
- [5] Mészöly Miklós: Wimbledoni jácint, Szépirodalmi, 1990.

BÓDI SZABOLCS

Általános Iskola
Kunszentmiklós

A Magyar Kultúra Napja egy drámapedagógiai osztály előadásában

Az 1990/91-es tanévben kezdtem el e módszerrel tanítani az 5. osztályban az irodalmat. Az elmúlt két és fél év alatt egyetlen közös fellépésen nem szerepeltek tanítványaim. Ez alatt az idő alatt sok színt megismertünk a drámajátékok vonzó és titkokat rejtő palettájáról. Az érzékelés-észlelés, a mozgás, a megszólalás, a beleélés, a mese-fűzés, a jellemzés, a némajáték hosszú fűzéréből szemezgettünk élvezetes, izos, izgató gyümölcsöket. Belülről feszített bennünket a megmutatkozás vágya, s visszatartott a kudarcból való félelem. A kellemesen eltöltött órák képessé tettek-e mindannyiunkat, hogy maradandó élményt szerezzünk a nézőinknek?

1993. január 22-én azután sor került a bemutatkozásra. Szerettünk, illetve szerettem

volna ebben az egyetlen műsorban mindent bemutatni a módszerünkről, dédelgetett játékkunról — a drámapedagógiáról! Az indulást, a kételyeket, a fejlődést, a kiteljesedést.

A műsor gerincét alkotta, annak hangulatát és eszmeiségét meghatározta az ünnepe: Kölcsey Himnusza.

Január első napjaiban kezdtük el a műsor összeállítását egy irodalomórán. A bőség zavarával csak én küzdöttem, hetedikeseim tudatában „művelődési emlék” az „őseinket felhozád” korából alig volt. Az óra végére készen volt a gigantikus terv. Szerkezeti részei: Honfoglalás — a kereszténység felvétele

Zrínyi

Rákóczi és a kurucok

1848—49

Bori notesz

Ki-ki vérmérséklete szerint elszabadult a könyvtárban, hogy összehordja 10 évszázad kincseit. A szereplési vágy hirtelen felizzott az eddig békés tanulóimban. Jelenet készült Zrínyi haláláról Hollywood stílusában, meghitt idill került papírra a tűz körül emlékező kurucokról, lelkesítő diadalmenet 48-ból. Azután elkészült a Bori noteszre épülő jelenet: az Erőltetett menet. Közel húsz percl 48 eseményeinek is legalább ennyi kellett! Fájó szívvel búcsúztattuk Zrínyit és Rákóczit, hiszen a haza megszerzését, az államalapítást és a kereszténység felvételét a becses nyelvemlékek miatt nem akartuk kihagyni!

De mitől lesz az előadásunk „drámapedagógiás”? Azt senki nem tudta, hogy mi zajlott le eddig. Mennyi más jellegű és célzatú feladatot oldottunk meg, mennyi irodalmi szemelvényt éltünk át, hányszor történt csoda óráinkon, ezt hogyan érzékeltessük? Az a tény csak a beavatottaknak jelenthetett valamit, hogy 16 nap alatt született meg az előadás. Tehát mitől leszünk mások, mint az eddigi irodalmi színpadosok? S mitől leszünk jobbak? Hisz ez természetes igényünk volt. De ők eddig soha nem léptek színpadra. Mitől nem esnek hasra, mitől lesz érthető a kalapáló szívüktől reszkető hangocská, mitől fog menni végig a vers? Végül belesűrítettük az 55 percbé az elmúlt két és fél évet, s az ezret is.

Az első részben az történt, ami az első órákon: mozgás a térben, térkitöltés, találkozás a társal, néma játék, visszafogott gesztusok. Közben pillantás a zsúfolt nézőtérre — lassan megszokják a feszültséget. A második részben „szavalókórusos” versmondás játékkal, mozgással, s végül a teljes átélést igénylő Radnóti-versek.

A színpad függönye végig fel volt húzva. Az üres teret négy tornaszőnyeg, egy erősítő, azon egy televízió és három állvány mikrofonnal töltötte ki.

I. rész: Vérszerződés, honfoglalás, a kereszténység felvétele. Hét fő érkezik a színpadra a Himnusz 1. és 2. versszakának elmondása alatt. (Ebben a részben minden magnetofonról szól. Ezzel kivédtük a „besülés” lehetőségét, s jeleztük egyúttal az első fejlődési fokozatot: a tér betöltésének csöppet sem könnyű megoldását.)

A 2. versszak végeztével kört formálnak, majd csuklójukat megvágják, összedörzsölik. (Magnóról a Megraják a tüzet kezdetű régi stílusú népdal szól.) A strofa végén egyik társukat az ismert elsősegélyes fogással felemelik, és kifelé indulnak a színpadról. A feljárat előtt visszafordulnak, s az Érik a szőlő verseire előzönlík a teret. A 18 tanuló által megformált életképekben vadásznak, harcolnak, kovácsolnak, aratnak, vetnek, gyermeket ringatnak, szőnek. Még szól az utolsó versszak, amikor ráúszik egy karácsonyi gregorián ének. Két méltóságteljes alak lép a színpadra, végigjárja a tevékenkedőket, akik három oszlopba rendeződnek, mire a két térítő pap befejezi ténykedését. A középső sorból „holtan esik” el egy lányka. A három oszlop hirtelen gyászoló tömegalakul. A Halotti Beszéd 7—8 eredeti mondata után a mai nyelvnek megfelelő olvasa-

ta következik. A végszó után lázas-jövés-menés kezdődik. A fél percnyi pezsgés végére kiürül a tér, s érkezik a kereszthalálra ítélték. Két-két katona fogja közre őket, ők is feszítik meg úgy, hogy a halálra ítélték kezét vállmagasságig emelik fel. A középső — Jézus — előtt az anyja térdel, földre borulva. Az Ó Magyar Mária-síralom végére beszivárognak a bémész népek, s valamennyien leülnek. Nemeskürty: Mi magyarok c. művének rövid részlete következik magyarságunkról. Az idézet közben latinul és magyarul is elhangzik a Pannónia dicsérete. A Himnusz 3., 4., 5. és 6. versszaka alatt mindenki elvonul.

II. rész: 1848. márciusától.

Rikkancs jön a színre. A Martinovics-féle összeesküvés hírével kezd, majd későbbi szalagcímek következnek. A lényeges történelmi események illetően felsorolása közben megtelik a színpad beszélgető, gyermeküket sétáltató, andalgó emberekkel. Újságot vesznek, lapozgatják, vitatják, csoportokba verődnek, majd lassan a színpad előtti térre leszivárognak. Ott folytatják önfeledt társalgásukat addig, míg a színre lép egy lelkes márciusi ifjú és elkezd a *Nemzeti dalt*. Néhányan felé fordulnak. A második refrént már hárman ismétlik, a harmadikat még többen, végül valamennyien. A közönség soraiból szólni kíván egy forradalmár, aki a *Föltámadott a tenger* c. verset zengi el. Közben megelenevedik a képernyő, s A köszívű ember fiai c. film részletei, harci jelenetei kezdenek peregni. Újabb „bárd” ugrik föl a „népből” a *Föld* című verset elmondani. Meghalt a cselszövő ... csendül a kórusmű a Hunyadi Lászlóból. Ezután elmélázva Petőfi érkezik, a naplóját írja, s hangosan idézi. Az újabb vers a közönség sorai előtt állókból hangzik: Golyók sivítanak, kardok csengenek. Az *Európa csendes, újra csendes is* itt szólal meg. Lassan kiürül a „nézőtér”, a körfüggöny mögé vonul a forradalmi sereg. A filmbejátszás vége. A sárokban a függöny mögül kilép egy vékonyka alak, Ibsen versét a *Magyarországhoz*, címűt mondja el. *Liszt Les Preludes*-je alatt *Sinkovits Galambosi-verset* szaval (Pécsi Géza lemezéről). Senki sincs a színen, amikor egy hang megszólal:

„Hol sírjaink domborulnak ...

Mondják el szent neveinket:

Az aradi 13 vértanú és Batthyány Lajos neve következik. Minden név után a refrén:

Esküszünk, ...

A nevek elhangzása alatt két fiú kifeszíti a szögesdrótot, és felállítja az őrhelyeket, ismét mások berendezik a barakkokat — leteszik a tornaszőnyegeket. (Csak a szőnyeg valóságos, a többi mímlik.) A *Himnusz* 7. versszaka vezeti be a III. részt, a LÁGERT. *Penderezki: Elégia Hiroshima áldozatainak emlékére ...* című zeneműve szól, majd minden egyes vers után ez harsog. Először az örök érkeznek, foglalják el őrhelyüket, majd bevánszorognak az elgyötört foglyok, elterülnek a priccseken. A videón az *Erőltetett menet* filmből a bori tábor képei látszanak. Az egyik rab keservesen feltérdel, hogy a *Tördéket* elmondja. A végén visszazuhan. Zene: Elégia ... A *Hetedik eclogát* három tanuló mondja egymást váltva, feltérdelve, visszarogyva. A harmadik feláll, s a két ór között megáll. Zene. Második rab az első *Razglednicát* mondja. Próbál elindulni a többi (időközben felcsehelt) rabbal, de visszaroskad. Az ór kinyújtott kezétől holtan rogy össze. Zene. Az örök között álló rab a *Levél a hitvesnek* című költeményt idézi. A végén a lassan (helyben) vánszorgók közé áll. Zene. A második *Razglednica* elmondója is le-roskad, lövés, élettelenül elvágódik, a menet tovább, zene. Radnóti zuhan ki a sorból, erőt vesz szenvedésein feltérdel: az *Erőltetett menet* hangzik el. Az elhaladó sorból egy kéz visszanyúl, nagyon lassan felemeli, vánszorognak tovább, zene. A negyedik *Razglednica* után a két ór addig lő, amíg a teljes menet a földre zuhan. Katonák el. Magnóról a *Gyökér* zárja a jelenetet. A még mindig fekvő táboron át belépdel egy leány, aki *Illyés Gyula: Az éden elvesztése* drámájából idéz. (A „lépcsőfokon”)

- Nemeskürty: Diák, írj magyar éneket, Gondolat, 1985.
 Nemeskürty: Mi magyarok, Dovin, 1989.
 Janus Pannonius, Tankönyvkiadó, 1987.
 Gabnai Katalin: Drámajátékok, Tankönyvkiadó, 1987.
 Györfly György: István király és műve, Gondolat, 1983.
 Petőfi Sándor összes prózai művei és levelezése, Magyar Helikon, 1967.
 Petőfi Sándor összes költeményei, Szépirodalmi Könyvkiadó, 1970.
 Radnóti Miklós összes versei, Szépirodalmi Könyvkiadó, 1987.

MOGYORÓDI ÁRPÁD

Kertvárosi I. Sz. Általános Iskola
 Kazincbarcika

Korróziós jelenségek vizsgálata a 7. osztályos technika tantárgyban

A gépek anyaga — az acél témakörben a tanulók megismerkednek a légköri korrózió fogalmával, savak, lúgok, sóoldatok fémekre gyakorolt hatásával és a korrózió, védelemmel. Mivel ekkor — közel az év eleje — kevés kémiai ismerettel rendelkeznek, célszerű a fogalmakat történetiség szempontjából is megközelíteni.

Ha valamely fémet a levegőn állni hagyunk — a levegőben lévő oxigén, vízgőz, égéstermékek, ipari porok hatására — mindig valamilyen bevonat keletkezik, illetve ha a fém savakkal, lúgokkal érintkezik, oldatba mehet. Azt már az ókorban is ismerték, hogy az ezüst, réz, bronz jól ellenáll e hatásoknak, míg a vas szinte teljesen védetlen. Herodotosz görög történetíró munkáiban (i. e. V. század) említést találunk ólom fedőrétegről, amely megvédi a vasat a rozsdától. (1) A régmúlt idők kohászainak tudásáról tanúskodik Delhinek, India fővárosának közepén magasodó vasoszlop, amelyet 415-ben állítottak fel, és azóta is állja az idők viszontagságait. (1) Valószínű azért, mert igen nagy tisztaságú: 99,72%-os vasból készült. Egészen a 18—19. századig — amíg az első óriáskohók nem kezdték el nagy tömegben előállítani a nyersvasat, illetve az acélt — nem okozott különösebb problémát a rozsdásodás elleni védekezés. A kevés számú kis méretű vastárgyak mindennapos tisztítása, olajozása, zsírzása viszonylag könnyen megoldható volt. Egészen más feladatot jelentett a szabadban felépített hidaknak, síneknek; épületek fémszerkezetének, gépeknek, kazánoknak, hajóknak a védelme. Ekkor alkalmazták az acél korróziója ellen a festést, barnítást (olajbaégetés), galvanikus bevonatokat.

Sir Humphry Davy brit kémikus 1924-ben úgy védi meg a korróziótól a réz-hajóbevonatot, hogy azt galvanikusan összeköti egy elektromosan pozitívabb fémlémezzel (pl. cinkkel v. vassal). Az így keletkező galvanikus feszültség következtében a réz negatív, és így az oxidáció ellen érzéketlen lesz. (2)

Rozsdamentes acélt — elsőként — 1913-ban H. Brearley króm hozzáadásával állított elő. (3)

Néhány fém korróziójának összehasonlítása

A légköri, illetve az oldatban lejátszódó korrózió esetén a fémek felületén keletkező bevonat bizonyos védőhatást fejt ki, amely hatás számos tényező függvénye: tapadás, porózusság, kémiai összetétel.